

Dilema Sandzaka

Author: [Miroslav Filipovic](#)

Buducnost Sandzaka izgleda sumorna bez obzira na ishod moguceg sukoba izmedju Srbije i Crne Gore. Rasprodana su sva mesta u autobusima koji idu u inostranstvo.

Sluzbenik koji radi na prijemu dokumenata za pasose u Novom Pazaru veoma je zauzet. Kaze da ima dana kada prima preko sto zahteva.

Muslimani iz Sandzaka odlaze u velikim grupama u Tursku i Nemacku, iz straha da ce biti uvuceni u sukob Srbije i Crne Gore.

Politicki lideri ovog regiona sa vecinskim muslimanskim stanovnistvom, koji se prostire preko teritorije ove dve jugoslovenske republike, strepe da bi njihova zajednica mogla postati "kolateralna steta" moguceg sukoba.

Rasim Ljajic, drugi po snazi muslimanski politicar ovog kraja, misli da bi rat imao tragicne posledice po ovaj region, "Osim toga sto bi rat doveo do raspada Jugoslavije i podele Sandzaka na dva dela, vodio bi se pre svega na ovoj teritoriji, a iskustva dosadasnjih gradjansko - verskih sukoba u Jugoslaviji su porazna".

Ipak, muslimanski lideri apeluju da njihova zajednica od 250,000 zitelja ostane. Sulejman Ugljanin, najpoznatiji politicar Sandzaka, kaze da nema tenzija medju raznim etnickim grupama regiona uprkos nastojanjima lidera Beograda i Podgorice da stvore tenzije.

"Stanovnici Sandzaka treba da ostanu zajedno sa svojim porodicama, komsijama i sugradjanima i time pokazu svoju privrzenost jedni drugima i Sandzaku", kaze on.

Sandzak zaista ima nesrecan geografski polozaj. Podeljen na dva dela, granici se sa Kosovom, Albanijom i Bosnom - svi dosadasnji jugoslovenski ratovi direktno su pogodili ovu regiju.

Vise od 100,000 lokalnih Muslimana, koji smatraju Bosnu i Hercegovinu za njihovu maticnu zemlju, a sebe nazivaju Bosnjacima, pobeglo je iz Sandzaka u toku poslednje dekade konflikta.

Iseljavanje je pocelo pocetkom rata u Bosni 1992. godine kada je Jugoslovenska armija zajedno sa paramilitarcima i policijom proterala stanovnistvo iz dela Sandzaka uz granicu sa Bosnom. Ovaj potez imao je za cilj da se zaustavi sverc oruzja i prelazak granice ljudi iz Sandzaka koji su se borili na bosanskoj strani.

Pre godinu dana desio se drugi veliki talas iseljavanja, sa pocetkom NATO bombardovanja Jugoslavije. Mnogi Muslimani iz Sandzaka pobegli su u Bosnu u zelji da izbegnu mobilizaciju u srpskoj vojsci i neprijatnosti sa saveznim trupama u regiji.

Najnoviji talas izbeglica koje beze usled preteceg sukoba dolazi sa severa Crne Gore. Sada se veruje da bi rezim Slobodana Milosevica mogao tamo poslati svoje paravojne formacije. Njegov crnogorski kolega i rival, Milo Djukanovic, u medjuvremenu, stvara sopstvene snage bezbednosti koje uglavnom sacinjavaju Mulimani iz ovog kraja.

Rat nerava povecan je odlukom Beograda da zatvori granicu sa Crnom Gorom. "Oni na taj nacin zele da izazovu nemire i gradjanski rat", kaze Nusret Kalaic, predsednik opstine Rozaje, gradica na severu Crne Gore sa vecinskim muslimanskim zivljem.

U ovom gradu oseca se najveca tenzija. Jugoslovenska vojska i crnogorska policija smestene su u dva obliznja motela u gradu. I jedni i drugi izbegavaju kontakte, incidenata nema.

"Jedan jedini incident moze izazvati rat u Crnoj Gori", kaze jedan stanovnik Rozaja. Lokalni vodja Harum Hadzic rekao je da stanovnistvo "ceka rat, a nada se miru".

Ipak Muslimani iz Sandzaka bice podeljeni bez obzira da li ce se ove dve jugoslovenske republike rastati mirno ili u ratu.

Zbog toga oni zele da se jugoslovenska federacija odrzi, i pored njihove identifikacije sa Bosnom, oni ne odobravaju sto Sarajevo podrzava nezavisnost Crne Gore.

Jedan od duhovnih vodja Sandzaka, mufti Muamer efendija Zukorilic insistira da patriotski opredeljen Musliman ne moze podrzavati odvajanje Crne Gore. "To je za nas neprihvatljivo", rekao je on.

Jos jedan razlog zbog koga Muslimani Sandzaka zele da se federacija odrzi je zbog toga sto smatraju da ih i srpske i crnogorske vlasti ne tretiraju kako treba. Dugo godina i beogradski i podgoricki rezim odbija da prizna specijalni politicki status ovog regiona.

Suoceni sa stvarnoscu da ce mozda jednog dana biti ukljesteni izmedju crnogorsko srpskog konflikta i da ce doci do podele njihove teritorije, neki Muslimani iz Sandzaka grcevito pokusavaju da smanje tenzije. Ostali polako gube nadu.

Rezultat je ocit. Auto - prevoznik iz Novog Pazara kaze da su unapred za tri nedelje rasprodata sva mesta u autobusima koji iz Sandzaka vode u inostranstvo.

Miroslav Filipovic je dopisnik beogradskog lista "Danas" iz Kraljeva.

Location: [Balkans](#)
[Albania](#)
[Turkey](#)
[Serbia](#)

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/dilema-sanzaka>